

BANA ORTA VADELİ PLANINI SÖYLE, SANA ENFLASYONUN NE OLACAĞINI SÖYLEYİYİM

2023-2025 yıllarına ait Orta Vadeli Program (OVP) yürürlüğe girdi. Bu plan gerçeklikten, tutarlılıktan uzak çelişkili bir plan olmuştur. Döviz kuru ve enflasyon tahminleri ile buna bağlı büyüme, işsizlik, cari denge rakamları çelişkilidir. Plandaki tutarsızlık ve çelişkiler hedeflerden sapmayı kaçınılmaz kılıyor. 2022 enflasyon tahmini %65. Enflasyon hedefi 2023 için yüzde 24.9, 2024'te yüzde 13.8, 2025'te ise yüzde 9.6 olarak belirlendi. Döviz kuru tahminleri, ortalama dolar/TL 2022 için 16,62 2023 için 21.52, 2024 için 24.62, 2025 için ise 25.76 TL oldu. Bu yıl için bütçe açığı tahmini 461 milyar TL. İlk yedi ayda 29.5 milyar TL fazla verildiğine göre son beş ayda 490 milyar TL açık verilecek demektir ki bu durumda yukarıda yer alan enflasyon ve kur tahminlerinin gerçekleştirilmesi mümkün görülmemektedir. Seçim yaklaştıkça popülist harcamalar çok artırılabilecektir. 2013 – 2017 döneminde yıllık ortalama 50 milyar TL civarında olan faiz ödemelerimizin 2023-2025 yılları arasında sırasıyla 565.6, 697.8 ve 2025'te 775 milyar TL'ye çıkması bütçelerin faiz bütçesi haline geleceğini gösteriyor. KİTlerdeki açığın 2023 yılında yaklaşık dörtte üç oranında düşeceği öngörülüyor. Bu nasıl olacak. Bütçemiz zaten açık veriyor. KİT ürünlerinin fiyatlarına yüksek zamlar mı yapılacak. Seçim sonrası politik öngörüler mi tabloya yansıtılıyor?

2021 yılında büyüme ve enflasyon tahminleri hedeflerin çok üstünde gerçekleşti. Potansiyelin üzerindeki büyümelerin enflasyonist baskıyı arttırdığını biliyoruz. Enflasyonun öncelikle gelirleri hızla artırdığı, giderlerin artışının ise gelirlerden daha da yüksek arttığını unutmamak gerekir. Bu açıdan kamu finansman açığının 2023 yılında endişe verici rakamlara ulaşacağı kanaatindeyiz. Negatif reel faiz ve K.K.M konusunda OVP de vurgulamalar olmaması da ayrı bir garabet. Daha önce belirlenen 2023 hedefleri hayal olduğu gibi, hedefler çok aşağıya doğru revize ediliyor. Aynı şekilde önceki OVP ler de ya kadük oluyor ya da radikal revizyonlara tabii tutuluyor. Sürekli görüş değiştiren ve görüşleri gerçekleştirmelerle geçersiz hale gelenlerin hazırladığı OVP nin güven vermesi, ekonomi paydaşlarına yol göstermesi mümkün olmuyor. Bu tür politikalarla fiyat istikrarı hedefinde yol alınması mümkün değil. Yüzde beş-beş buçuk oranlarındaki büyüme sonrası enflasyon nihai safhada yüzde 65'ten yüzde 10'lara nasıl düşecek, eğer düşecekse büyüme nasıl yüzde 5'lerde kalacak, bu rakamlar gerçekleşirken döviz kurları nasıl 3 yılda 16-25 arasında kalacak? Üstelik OVP de bağımsız olmayan bir Merkez Bankası, sıkı para ve maliye politikası, yapısal reformlardan bahsedilmemesi de ayrı bir ilginçlik taşıyor. Turizm gelirleri artışı ile cari açığın küçüleceği varsayımı var. Enerji faturasının düşeceği turizm gelirlerinin enerji maliyeti düşüşünden daha fazla artacağı varsayımı hayli iyimser. İhracatın artacağı, ancak ithalatın azalacağı varsayımının da dayanak izahı yok. Biliyoruz ki ihracatımız hiçbir zaman ithalatımızın artışından daha fazla artmıyor.

OVP açıklandıktan hemen sonra haftanın ilk günü Ağustos enflasyon rakamları açıklandı. TÜFE beklentilerden düşük olarak yıllık yüzde 80.2 oranına yükseldi. (Son 24 yılın en yükseği). ÜFE'nin ise yıllık artışı yüzde 144.6'dan yüzde 143,8'e geldi. Tüketici fiyatlarında yıllık artış oranları TÜİK rakamlarında bile ulaştırmada yüzde 116.9, ev eşyasında yüzde 92, gıdada ise yüzde 90.3 oranlarını görüyoruz. Dünyada enflasyonu en yüksek altıncı ülkeyiz. Enflasyon hesabı yapan başlıca 4 kurum var. TÜİK'in yüzde 80.2'sine karşın İTO yüzde 99.9, TÜRK-İŞ MUTFAK yüzde 119.1 ve ENAG yüzde 181.4 açıkladı. Buna karşın OVP de yılsonu enflasyon tahmini yüzde 65. TÜİK'in Mayıs ayından bu yana tüm veri ve hesaplamaları üzerindeki tartışmalar "beklentilerin altında oranlar açıklanıyor" iddialarına zemin hazırlıyor. Ör; Giyimde yıllık enflasyon K.K.T.C de yüzde 66.9, İTO da yüzde 62.2, TÜİK te ise yüzde 32.1 bütün bu gerçekler karşısında hem Merkez Bankası açıklamalarında hem de OVP de enflasyon hedeflemesi yapıldığının söylenmesi de ayrı bir ironiklik taşıyor. T.C.M.B verilerine göre Temmuz ayında 307 milyar TL değerinde dolaşımda banknot miktarı var. 200 TL'lik banknotların tutarı toplam banknot tutarının yüzde 50'sini oluşturuyor. En büyük küpürler olan 200 ve 100, TL'nin toplam tutar içindeki payı yüzde 90'a ulaştı. Adet payı ise yüzde 58'e yükseldi. Yıllar itibarıyla TL'deki değer kaybını göstermesi açısından şunu söylemek mümkün. 2009 yılı Ocak ayında en büyük küpür olan 200 lira ile alınan sepet TÜİK enflasyonu ile ancak bugün 1244 lirayla alınabiliyor, yani 6 adet 200 liralık banknot bile yeterli olamıyor, üstüne 44 lira daha vereceksiniz. (6 Eylül Dünya Gazetesi Talip Aktaş) Enflasyon işte böyle bir olgu, paranız deyim yerindeyse pul oluyor.

Sonuç olarak hazırlanan OVP ne kamu ne de özel kesime öngörülebilirlik yaratmayan, yol göstericiliği bulunmayan daha önceki benzerlerinin akıbetine uğraması hemen hemen kesin olan bir doküman. Aynı hükümet tarafından açıklanan planlar nasıl kısa sürede kadük oluyorsa ve sürekli revizyona tabi tutuluyorsa bu planın da bu süreci izleyeceği kanaatindeyiz. Dolayısıyla bu nitelikte Orta Vadeli Program hazırlayan ekonomi yönetiminin enflasyon konusunda izlenen bu çelişkili politikalarla (hem potansiyelin üstünde büyüüp hem de enflasyonu düşürebilmenin yolu sadece verimlilik ve rekabet üstünlüğü yaratılarak sağlanır ki biz de ise son yıllarda her ikisinde de dünya ortalamalarının altında bir seyir izleniyor) sonuç alınması zor görünüyor. Önümüzdeki aylarda enflasyon baz etkisiyle bir miktar düşecekse bile 2023'te yüzde 24.9'un çok üstünde olacağına kesin gözüyle bakılıyor.